

Що стосується організмів родини Gammaridae, основним представником якої є вид *Gammarus roeseli*, то їх в значній кількості було виявлено в пробах 2006-2007 рр., коли як в 1952 р. цього виду в річці взагалі не спостерігалось. Представників рядів Ephemeroptera, Heteroptera та родини Hydrachnellae в відібраних нами пробах взагалі не було зафіксовано, що свідчить також і про збідніння видового різноманіття даної водойми внаслідок антропогенного забруднення.

Таким чином, як видно з вище поданих даних антропогенне забруднення річок північно-західного Приазов'я значно вплинуло на стан водної фауни в бік зменшення таких важливих показників як чисельність, біомаса та видове різноманіття.

Література

1. Методи гідроекологічних досліджень поверхневих вод/ О.М. Арсан, О.А. Давидов, Т.М. Дьяченко та ін.; За ред. В.Д. Романенка. – НАН України. Ін-т гідробіології. – К.: ЛОГОС, 2006. – 408 с.
2. И.П. Лубянов, Зоологический журнал. Т. XXXIV., Вып. 4. – Донная фауна рек Большой и Малый Утлюг и условия ее существования.: - К.,1958, с. 7 – 10.
3. И.П. Лубянов, Зоологический журнал. Т. XLIII., Вып. 12. – Донная фауна реки Берда и Бердянского водохранилища.: - Изд-во «Наука», М.,1964, с. 1767 – 1771.
4. И.П. Лубянов, Зоологический журнал. Т. XXXIII., Вып. 3. – Донная фауна реки Молочной.: - К.,1954, с. 537 - 541.

ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ ВИДІВ РИБ В ЧЕРВОНІЙ КНИЗІ УКРАЇНИ ТА НАЯВНІСТЬ ЇХ У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

Белая О.О.

Таврійський державний агротехнологічний університет, м. Мелітополь

На сьогодні головні загрози біорізноманіттю пов'язані з діяльністю людини та знищенням природних середовищ існування тварин, зокрема риб. Важливу роль у збереженні біорізноманіття зникаючих видів відіграє Червона книга України.

Червона книга України (ЧКУ) – це фактично основний документ, в якому наводяться дані про сучасний стан рідкісних і таких, що знаходяться під загрозою зникнення видів тварин і рослин на території нашої держави. На підставі цього документу розробляються заходи з відтворення та охорони флори і фауни. Слід зазначити, що передбачена карна відповідальність за нанесену шкоду видам внесеним до ЧКУ.

До Червоної книги УССР, увійшли розділи, які були присвячені ссавцям, птахам, плазунам, земноводним, комахам та рослинам. Однак риби взагалі були відсутні.

Друге видання Червоної книги (1994 рік), вже містила розділ «Риби», який налічував 34 види. Їм була присвоєна класифікація за категоріями - зникаючі, вразливі, рідкісні та невизначені.

До третього видання ЧКУ, яке вийшло в світ у 2009 році, входить вже 71 вид риб. Вони розподілилися за такими категоріями : вразливі, зникаючі, зниклі, недостатньо відомі, не оцінені та рідкісні.

Якщо систематизувати розділ «Риби » за категоріями, тоді у другому виданні Червоної книги України до зникаючих відносяться 7 видів риб, до вразливих – 9 видів, до рідкісних – 8, а до не визначених – 10.

У третьому виданні ЧКУ по категоріям до вразливих відносяться –

23 види, до зникаючих – 17 видів, до не достатньо відомих – 2 види, до не оцінених – 4 види, до рідкісних – 22 види та до зниклих – 3 види.

До цього видання додатково ввійшли такі види риб, як осетер російський (*Acipenser gueldenstaedtii*), севрюга звичайна (*Acipenser stellatus*), ялець звичайний (*Leuciscus leuciscus*), підуст волзький (*Chondrostoma variable*), бистрянкa російська (*Alburnoides rossicus*), шемая чорноморська (*Alburnus sarmaticus*), шемая кримська (*Alburnus mentoides*), голянь озерний (*Rhynchocypris perchurus*), білоперий пічкур дністровський (*Romanogobio kesslerii*), марена звичайна (*Barbus barbus*), марена Валецького (*Barbus waleckii*), марена дунайсько-дністровська (*Barbus petenyi*), карась золотий (*Carrassius carrassius*), морська голка товсторила (*Sygnathus variegatus*), морська голка тонкорила (*Sygnathus tenuirostris*), судак волзький (*Sander volgensis*), пекарина чорноморська (*Pecarina demidoffii*), йорж Балона (*Gymnocephalus baloni*), йорж носар (*Gymnocephalus achraetser*), щипавка сибірська (*Cobitis vtlanolenca*), минь річковий (*Lota lota*), кефаль рамада (*Lisa ramada*), зеус звичайний (*Zeus faber*), кам'яний окунь зебра (*Serranus scriba*), пагель червоний (*Pagellus erythrinus*), бопс смугастий (*Boops boops*), горбань темний (*Sciaena umbra*), хроміс звичайний (*Chromis chromis*), гребінчастий губань золотистий (*Ctenolabrus rupestris*), зеленушка носата (*Symphodus rostratus*), трюхперка чорноголова (*Tripterygion tripteronotus*), риба-присосок європейська (*Lepadogaster lepadogaster*), риба-присосок товсторила (*Lepadogaster candolii*), короткопера риба-присосок двоплямиста (*Diplecogaster bimaculatus*), бичок паганель (*Gobius paganellus*), бичок Букчича (*Gobius bucchichi*), бичок-каспіосома каспійський (*Caspiosoma caspium*), бичок пуголовочок Браунера (*Benthophiloides brauneri*), бичок - пуголовочок зірчастий (*Benthopslus stellatus*).

У Запорізькій області та прилеглий ділянці Азовського моря з «червонокнижних» видів риб за останні 10 років зустрічались : осетер російський (*Acipenser gueldenstaedtii*) [4], севрюга звичайна (*Acipenser stellatus*) [4], білуга звичайна (*Huso huso*) [4], шемая азовська (*Alburnus lcobergi*) [5], карась золотий (*Carrassius carrassius*) [5], судак волзький (*Sander volgensis*) [5], тригла жовта (*Chelidonichthys lucern*) [4], морський коник довгорилий (*Hippocampus guttulatus*) [4], зубарик звичайний (*Diplodus huntazzo*) [4], бичок-пуголовочок Браунера (*Benthophiloides brauneri*) [5], [2], [3] та бичок-пуголовочок зірчастий (*Benthopslus stellatus*) [5], [3], [1].

За останні 10 років на території області не реєструвались такі види, як мінога українська (*Eudontomyzon mariae*), стерлядь прісноводна (*Acipenser ruthjrus*), ялець звичайний (*Leuciscus leuciscus*), бистрянкa російська (*Alburnoides rossicus*), марена дніпровська (*Barbus borysthenicus*) та йорж носар (*Gymnocephalus achraetser*).

Зменшення біорізноманіття області, та прилеглий ділянці Азовського моря, передусім можна пов'язати з зарегулюванням стоку, суттєвим хімічним забрудненням водойм, що порушує природні цикли риб та призводить до несподіваного зменшення їх чисельності.

Якщо порівняти попередній охоронний статус одних і тих же риб на території України з теперішнім, тоді стає зрозуміло, що спостерігається тенденція до зменшення чисельності популяцій, які охороняються, а також додалось 3 види, які вже зникли з водних об'єктів України. Це осетер шип (*Acipenser nudsventris*), осетер атлантичний (*Acipenser sturio*) та рибець малий (*Vimba tenella*).

Отже, все перераховане вище говорить про те, що необхідно приймати заходи з відновлення чисельності та покращувати середовище існування червонокнижних видів риб для того, щоб зберегти біорізноманіття для наступних поколінь.

Література

1. Антоновский А.Г., Жигирь Д.С., Риба Н.А., Демченко В.А., Митяй И.С. Современное состояние кормовой базы бычковых Молочного лимана и прилегающей зоны Азовского моря" / Наукові записки Тернопільського науково-педагогічного університету ім. Володимира гнатюка. Серія: Біологія, №4. Спеціальний випуск: Гідроекологія.-2001.- С 163.
2. Болтачов А.Р., Карпова Є.П., Данилюк О.Н. Іхтіофауна побережжя Керченського півострову // Тези 1 Міжнародної іхтіологічної науково-практичної конференції "Сучасні проблеми теоретичної і практичної іхтіології" – Канів: 2008.- С 15.
3. Булахов В.Л., Новіцький Р.О., Пахомов О.Є., Христов О.О. Біологічне різноманіття України. Дніпропетровська область. Круглороти. Риби. / За ред. проф. О.Є. Пахомова. – Д.Видавництво Дніпропетровського ун-ту: 2008.- 304 с.
4. Демченко В.О. Риби охоронних категорій водойм північно-західної частини Азовського моря // Морський екологічний журнал, № 4, 2011.- С 24 - 32.
5. Мовчан Ю.В. Риби України (визначник-довідник) – Київ: 2011 р.- 444 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ РИБОПОСАДКОВОГО МАТЕРІАЛУ В УМОВАХ ЦЮРУПІНСЬКОГО НВРГ ДЛЯ ЗАРИБЛЕННЯ ПОНИЗЗЯ ДНІПРА

Борткевич Л.В.

Херсонський державний аграрний університет

З метою збереження та відтворення рибних запасів України була розроблена "Програма збільшення обсягів вирощування та вилову риби з дніпровських водосховищ та Дніпровсько-Бузького лиману", яка є складовою частиною державної програми охорони Дніпра та схвалена Верховною Радою України.

Кормові ресурси дніпровських водосховищ та пониззя Дніпра забезпечують задовільні умови для нагулу промислових стад рослинодних риб при щорічному вселенні у водойми дволітків індивідуальною масою 130 – 150г. Для інтродукції якісного рибопосадкового матеріалу в необхідній кількості у водойми Дніпра з 1995р. в Україні впроваджують програму "Полікультура" [1,2].

Цюрупинське нерестово - вирощувальне рибне господарство загальною площею 508га було створено з метою вирощування на його базі рибопосадкового матеріалу для зариблення водойм півдня України. Проектна потужність на щорічний випуск у пониззя Дніпра складає 1 млн. екз. дволітків коропа і рослинодних риб.

Перший етап вирощування рибопосадкового матеріалу здійснюється у трьох вирощувальних ставах першого порядку з індивідуальною площею від 64 до 84га (при нормативному показнику 10 – 15га). Глибини вказаних ставів, відповідно, 1,8м; 1,3м; 0,8м (при нормативному показнику 1,3м). Заростання всіх водойм вищою надводною рослинністю у 2010 та 2011 роках дорівнювало максимально допустимому показнику – 10% від площі водного дзеркала. У першому ставу з глибиною 1,8м додатково розвивалась підводна рослинність на 60% площі водного дзеркала.

Вирощування цьоголітків коропа і рослинодних риб проводилось в полікультурі (короп – 40%, рослинодні – 60%), за напівінтенсивною технологією, з витратами гною 1 – 2т/га, аміачної селітри – 100кг/га, підгодівлю коропа зерновими відходами. Витрати кормів у першому ставу були у 2,5 разів більші, ніж у другому та третьому ставах.